

VALTIOTIETEELLINEN YHDISTYS
STATSVETENSKAPLIGA FÖRENINGEN
FINNISH POLITICAL SCIENCE ASSOCIATION

6. Hallinnallisuuden politiikat

Puheenjohtajat:

Marko Nousiainen, Jyväskylän yliopisto, marko.nousiainen@jyu.fi

Esko Harni, Jyväskylän yliopisto, esko.harni@jyu.fi

Työryhmän kuvaus: Michel Foucault'n hallinnallisuuden (gouvernementalité) käsite on innoittanut suuresti yhteiskunnallisen vallankäytön tutkijoita viime vuosikymmeninä. Collège de France'ssa 1970-luvun lopussa pitämässään luennoissa Foucault kehitteli hallinnallisuuden ideaa, joka merkitsi hänelle tietynlaista hallinnan taitoa. Yhtäältä hallinnallisuus merkitsi sellaisten instituutioiden, toimintatapojen, tiedonmuotojen ja laskelmointien kokonaisuutta, jotka ovat tehneet modernin hallinnan mahdolliseksi. Toisaalta hallinnallisuus määrittyi uudella ajalla alkaneiksi kehityskuluiksi, jotka liittyivät modernin valtion muodostumiseen ja ennen kaikkea pyrkimyksiin väestön turvallisuuden ja vaurauden lisäämiseen. Hallinnallisuus – ymmärrettynä väestön hallinnaksi – on myös syrjäyttänyt muut vallankäytön muodot keskeisimpänä valtioiden legitimoinnin perustana. Ehkä selkeimmin hallinnallisuus ilmenee talouden ideassa, joka on tuottanut mahdollisuuden ymmärtää, säädellä ja optimoida vaurauden ja hyvinvoinnin kasvuun liittyviä, luonnollisiksi ymmärrettyjä ilmiöitä. Hallinnallisuuden käsitteen kautta on mahdollista tarkastella kriittisesti moderneja vallankäytön muotoja, jotka eivät perustu pakkoon tai väkivaltaan vaan pyrkimyksiin ohjata ihmisten käyttäytymistä erilaisten tiedon ja vallan konstellaatioiden avulla.

Hallinnallisuuden käsitettä on sovellettu systemaattisesti niin sanotussa hallinnan analytiikan kirjallisuudessa, joka keskittyy erityisesti viimeaikaisten hallinnan strategioiden ja käytäntöjen tutkimukseen. Eräs keskeisimmistä hallinnan analytikoista, Mitchell Dean (1999) on esittänyt, että hallinnan analytiikassa tutkimuksen kohteena ovat sellaiset historialliset tekniikat, käytännöt, tiedon muodot ja asiantuntemuksen alat, jotka pyrkivät ohjaamaan kohteidensa identiteettiä ja subjektiviteettiä. Tällainen ajankohtainen hallinnallisten strategioiden kokonaisuus on esimerkiksi Peter Millerin ja Nikolas Rosen (2008) esittämä niin sanottu edistynyt liberalismi (advanced liberalism). Edistyneelle liberalismille on ominaista mm. hallinnallisten tekniikoiden autonomisoituminen ja pluralisoituminen sekä hallinnan kohteiden uudenlainen tarkentuminen, millä yksilöiden näennäisesti vapaita valintoja on mahdollista ”vastuullistaa” entistä tehokkaammin ja yksityiskohtaisemmin. Periaatteessa lähes mitä tahansa nykyisiä julkisia ohjelmia ja politiikan aloja – yrittäjyyskasvatuksesta maaseudun kehittämiseen – onkin hedelmällistä tarkastella erityisinä edistyneen liberalistisen hallinnan sovelluksina. Näin on mahdollista ymmärtää yksilöivien vallankäytön mekanismien toimintalogiikkaa ja päästä käsiksi niiden kriittiseen ja poliittiseen analyysiin.

Työryhmän tarkoituksena on koota yhteen kotimaisia hallinnallisuuden tutkijoita ja edistää hedelmällistä vuoropuhelua aihetta erilaisten tutkimuskohteiden, metodologioiden ja

lähestymistapojen kautta tarkastelevien kesken. Työryhmään kutsutaan esityksiä, jotka tarkastelevat esimerkiksi uusliberalismia, osallistavia ja yhteisöllisyyteen vetoava hallintakäytäntöjä ja -strategioita, hyvinvointiin keskittyviä asiantuntemuksen aloja tai vaikkapa uudenlaisia talouden ohjaamisen muotoja hallinnallisuuden näkökulmasta. Sekä empiiriset että teoreettiset esitykset ovat yhtäläillä tervetulleita. Työryhmän työkieli on suomi, mutta myös englanninkieliset paperit ja esitykset hyväksytään.

Abstraktit:

How performance-based research assessment systems influence research?

The role of quality assessment of universities' research output has become a significant part of universities funding scheme. More and more countries have developed Performance-Based Research Assessment systems (PBRAs), where the funding of the universities is tied to the results of the system's assessment. Finland has its own PBRAs, the Finnish Publication Forum (Julkaisufoorumi), to evaluate universities research output. The Finnish Publication Forum is based on the classification of scholarly publication channels where the classifications are decided by field specific expert panels. The objective for the PBRAs is to create a level playing field where the research funding can be distributed fairly according to the quality and quantity of research produced by the universities. Also, the PBRAs classifications are meant to inform researchers about high-quality publications of their own research field. From governmentality's viewpoint, the assessment systems are not seen as neutral tools for measuring quality. Governmentality offers tools to examine the way that the PBRAs alter and shape the research field, the concept of research quality, and the way researchers conduct themselves and others. The aim of my paper is to reflect the changes and their meaning to research practices and cultures in more detailed way.

Ville Keiski, Jyväskylän yliopisto, ville.keiski@jyu.fi

Kaupunkilaisuuden poliittiset käytännöt Suomessa

Pääministeri Juha Sipilän hallitus (2015) jakoi sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut maakunnallisen mallin mukaan ja työtä toteuttamisen vaiheeseen askelletaan hallinnollis-poliittisten tahtien sääntämällä. Lähimenneisyyden tarkastelu paljastaa että, pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan (2007) ilmaantui maininta pääkaupunkiseudun metropolin käynnistyksistä. Pääministeri Jyrki Kataisen (2011) hallitusohjelmassa pyrittiin porrastamaan, kiihdyttämään ja keskittämään kaupunkiseutuja sekä vähentämään kuntamäärää. Vanhasen ja Kataisen hallitukset pyrkivät ohjelmillaan voimallisesti muokkaamaan Suomen kaupungistumista. Eräiden hallinnon analytikkojen mielestä ohjelmat on tuomittu epäonnistumaan, ja silti seuraavalla ohjelmalla pyritään korjaamaan tilannetta (ks. esim. Miller&Rose 2008). Millaista kaupungistumisen politiikkaa paljastuu Suomen hallitusohjelmista ja millaisia kaupunkilaisuuden muotoja pyritään rakentamaan? Millaisia kaupungistumisen ja kaupunkilaisuuden hallinnollis-poliittisia sommitelmia (ks. Hänninen 2010, 76-78) syntyy? Voidaanko edellisten hallitusohjelmien toteutuksen katkoksista eritellä jatkuvuuksia ja mahdollisia heikkoja signaaleja Suomen lähitulevaisuuteen?

Matti Leskelä, Lapin yliopisto, maleskel@ulapland.fi

Ympäristökonfliktit ja valtapelin strategiat

Ympäristökonfliktit ovat erilaisten määrittelyjen ja tulkintakehysten taistelukenttiä, joissa toimijat pyrkivät, enemmän tai vähemmän tietoisesti, vaikuttamaan muiden näkemyksiin todellisuudesta. Pertti Alasuutarin ja Ali Qadirin episteemisen hallinnan teorian avulla näitä valtapelejä päästään tarkastelemaan keskittymällä vallan muotojen ja lähteiden analyysin sijasta suoraan vaikuttamisen strategioihin. Episteemistä hallintaa toteutetaan episteemisen työn kautta, joka puolestaan jakautuu kolmeen yhteen kietoutuneeseen aspektiin: ympäristön ontologiaan; toimijuuteen ja identifikaatioihin sekä normeihin ja ideaaleihin. Ontologisella aspektilla argumentit perustuvat aina joihinkin todellisuutta käsitteleviin premiseihin; esimerkiksi kaivoshankkeita perustellaan väitteillä, joiden mukaan talouden kasvu luo hyvinvointia. Toimijuus- ja identifikaatio aspekti avaa yksilön ymmärrystä itsestään ja muista toimijoista: vuorovaikutuksessa ihmiset samaistuvat ja sitoutuvat eri yksilöihin tai ryhmiin identiteettien rakentamisen toimiessa hallinnan työkaluna. Ympäristökonflikteissa samaa tavoitetta ajavat muodostavat oman ryhmittymän ja saattavat leimata muut osapuolet epälegitiimeiksi toimijoiksi. Normien ja ideaalien aspekti koskee yleisesti hyväksytyihin arvoihin vetoamisen käyttämistä poliittisten tavoitteiden oikeuttamisessa ja torjumisessa. Esimerkiksi vihreyden ja kestävä kehityksen käsitteet ovat yleistyneet poliittisten toimien perusteena. Tutkimuspaperini perustuu pro-gradu tutkielmaani joka toteutetaan yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen kanssa, osana Yhteiskunnallisesti kestävä luonnonvarojen käyttöhanketta. Käytän tutkimuksen aineistona viime kesän ja syksyn aikana toteutettua ympäristökonfliktikyselyä, joka suunnattiin ammattilaisille ja harrastelijoille jotka kohtaavat konflikteja toiminnassaan. Käsittelen aineiston SPSS-ohjelmalla yhdistäen laadullisia ja määrällisiä metodeja. Tutkin vastausten pohjalta miten konfliktit ja toimijuus määrittävät sekä miten tietoa arvioidaan.

Sanna Pettersson, Lapin yliopisto, spetters@ulapland.fi

Mitä on liberalistinen terveyden hallinta?

Esitelmä tarkastelee kansanterveyden hallinnan asemaa Michel Foucault'n tuotannossa ja foucaultlaisessa tutkimuksessa. Pyrin osoittamaan, että tämä alue oli yhtäältä Foucault'n käsitteistön ytimessä mutta toisaalta sen tutkimus on jäänyt oleellisella tavalla kesken. Terveyden ja sairauden kysymykset olivat esillä Foucault'n jokaisella ns. kolmella kaudella. Lisäksi hän muotoili keskeiset ideansa hallinnallisuudesta, biopolitiikasta ja elämän hallinnasta hyödyntäen väestön käsitettä, jonka ytimessä ovat sairastavuuden ja kuolleisuuden kaltaiset väestötapahtumat. Kuitenkin siirryttäessä tarkastelemaan liberalistista hallintaa, terveyden sivuuttivat talouden, työn ja köyhyyden teemat. Kuvaan esityksessä ensinnäkin lyhyesti, miten Foucault käsitteli terveyden hallintaa tuotannossaan, sekä osoitan tätä koskevien kehittelyjen keskeneräisyyden. Tämän jälkeen syvennyn pohtimaan liberalistinen terveyden hallinnan tunnuspiirteitä. Nojaudun foucaultlaisesti inspiroituneisiin, erityisesti ns. hallinnan analytiikan piiriin kuuluviin terveysaiheisiin tutkimuksiin. Niistä löytyy pyrkimyksiä terveyden ja liberalismiin suhteiden pohdintaan, mutta pääosa sivuuttaa kysymyksen tai jättää sen vaille perusteellisempaa analyysia. Lopuksi käsittelen niitä seurauksia, joita tällä on ollut myöhemmälle hallinnan analyttisesti virittyneelle terveystutkimukselle, joka on keskittynyt analysoimaan ennen kaikkea uusien biolääketieteellisten innovaatioiden vaikutuksia.

Mikko Jauho, HY/Kuluttajatutkimuskeskus, mikko.jauho@helsinki.fi

Resisting the subjectivity: experts'-by-experience tools and strategies of "counter-conduct"

The participatory policy implementations, particularly the ones directed at "empowering" the hitherto marginalized groups, have been studied quite extensively as technologies of governance (Cruikshank 1999; Newman & Clarke 2009; Miller & Rose 2008). In addition to them containing an array of tools to "conduct the conduct" of the people participating in these projects, they entail an intrinsic degree of freedom to resist the direction of the government. By Foucault's definition, the "wilful obedience" of the ones being governed can end at any point, resulting in what Foucault calls counter conduct (*contre-conduit*) (Foucault 2004, 205). The aim of this paper is to explore the tools and strategies of resistance employed by the ones being "empowered". Through a case study on nine projects of expertise-by-experience in the Finnish social welfare, it seeks to illuminate how the participants of these projects use of their freedom to disobey, and how they perceive of their leeway to act independent of the directions of the government. In addition, it asks how these acts of resistance are perceived and responded by the government.

Taina Meriluoto, Jyväskylän yliopisto, taina.meriluoto@jyu.fi

”Opeta, Mittaa, Kehitä”: Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo hallinnallisena artefaktina

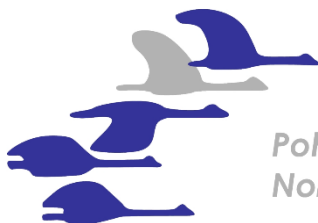
Yrittäjyyskasvatuksesta on tullut eräs tämän vuosituhannen keskeisimmistä koulutuspoliittista hankkeista. Matti Vanhasen I hallituksen toteuttaman ”yrittäjyyden politiikkaohjelman” yhteydessä yrittäjyyskasvatuksesta tuli pakollinen osa kaikkia koulun oppiaineita ja sen tuli olla osa koko koulun toimintakulttuuria. Ongelmaksi tämän poliittisen intervention kohdalla muodostui kuitenkin, etteivät opettajat näyttäneet sisäistäneet riittävän hyvin yrittäjyyskasvatukselle ominaisia ajatteluntapoja ja menetelmiä.

Tätä ongelmaa silmällä pitäen Opetushallitus aloitti yhteistyössä Lappeenrannan teknillisen yliopiston kanssa hankkeen, jonka oli määrä tuottaa ”yrittäjyyskasvatuksen mittaristo”. Mittariston on tarkoitus toimia itsearviointivälineenä, jonka avulla opettajien on mahdollista kehittyä etevimmiksi yrittäjyyskasvatuksen toteuttajiksi. Sen avulla voidaan myös seurata yrittäjyyskasvatuksen kehittymistä osana oppilaitostensa laadunhallintaa. Mittaristo on maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen ja se onkin herättänyt kiinnostusta viime vuosina myös kansainvälisesti.

Käsittelen esityksessä yrittäjyyskasvatuksen mittaristoa foucault’laisen valta-analytiikan ja toimijaverkkoteorian käsitteitä hyödyntäen ”hallinnallisena artefaktina”, joka kokoaa yhteen laajemman yhteiskunnallisen ongelmakentän sekä kääntää sen yrittäjyyskasvatukselle suotuisaan järjeyteen. Näin mittaristo voidaan ymmärtää aktiivisena toimijana, joka pyrkii kääntämään lähtökohtaisesti kompleksisen ja laajemman ongelmakentän – yrittäjyyskasvatuksen kotouttamisen Euroopan Komission asiakirjoista konkreettiseen opetustyöhön – mitattavalle sekä siten hallittavalle kielelle.

Lähestyn mittariston rakentumista ja toimintaa kolmen näkökulman kautta: 1) millaiseen ongelmakenttään mittaristo pyrkii vastamaan, ja kuinka se pyrkii luomaan stabiileja tiedon tiloja, 2) millaisia subjektivikaation muotoja, suhteita itseensä ja opetustyöhönsä mittaristo houkuttelee opettajia muodostamaan ja 3) lopuksi tarkastelen yrittäjyyskasvatuksen mittaristoa suhteessa uusliberaalille hallinnallisuudelle tyypilliseen itsearvioinnin ja tuloksellisuuden mittaamiseen eetokseen.

Esko Harni, Tampereen yliopisto, esko.harni@jyu.fi

Pohjoismaiden hallinnollinen liitto Suomen osasto ry
Nordiska administrativa förbundet Finska avdelningen rf